

มาตรการควบคุมอาวุธปืนในประเทศไทย: ปัญหาและแนวทางแก้ไข

Gun Control Measures in Thailand: Problems and Solutions

ชาติชาย วิริยะเจริญกิจ^{1*}

สุรัสวดี แสนสุข¹

Chatchay Wiriya-jaroenkit^{1*}

Suraswadee Saensuk¹

(Received: December 20, 2018; Revised: January 15, 2019; Accepted: May 31, 2019)

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนตามกฎหมายอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน อันมีลักษณะเป็นพิจารณาถึงปัญหาการอนุญาต การมีและใช้อาวุธปืน โดยศึกษาเปรียบเทียบกับแนวคิด ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนของต่างประเทศ ซึ่งการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนตามกฎหมายอาวุธปืนของประเทศไทยในปัจจุบันมีความไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการควบคุมการตรวจสอบการมีและใช้อาวุธปืนหลายประการ ได้แก่ ปัญหาการใช้อำนาจดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ปัญหาการเพิกถอนใบอนุญาตและการรับอาวุธปืน ปัญหาเกี่ยวกับการตรวจสอบและการลงโทษ โดยการศึกษาเปรียบเทียบมาตรการการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนในต่างประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า แต่ละประเทศมีความเข้มงวดและเคร่งครัดแตกต่างกันไป อันเนื่องมาจากสภาพพื้นที่ ประเพณี และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และเกิดปัญหาในประเทศไทยคือ การอนุญาตมีไว้ครอบครองและใช้อาวุธปืนเป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่ในการใช้ดุลพินิจเพียงหน่วยงานเดียว โดยไม่มีมาตรการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจแต่อย่างใด ในทางปฏิบัติจึงเกิดปัญหาการเลือกปฏิบัติและการใช้ดุลพินิจที่ไม่เป็นธรรม และก่อให้เกิดปัญหาการครอบครองได้โดยง่ายและขาดมาตรการการควบคุมการมีอาวุธปืนในครอบครอง ตลอดจนขาดกลไกการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐผู้มีอำนาจกับความชอบด้วยกฎหมายในการมีหรือใช้อาวุธปืนตามกฎหมาย

1. บทนำ

“ปืน” เป็นอาวุธที่มีอำนาจที่ร้ายแรง มีประสิทธิภาพในการทำอันตรายต่อร่างกายรวมถึงชีวิต ปืนเป็นอาวุธชนิดหนึ่งที่น่ามาซึ่งความเสียหายในด้านชีวิตและทรัพย์สินเป็นอย่างมากการนำอาวุธปืนไปใช้ มีทั้งคุณและโทษ ในทางที่เป็นคุณ เช่น ป้องกันชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งป้องกันอธิปไตยของชาติ หรือ ตำรวจนำไปใช้เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองในทางที่เป็นโทษ เช่น ผู้ก่อการร้าย โจร หรือผู้ที่ขาดสติ นำไปก่ออาชญากรรมนำไปสู่การทำร้ายร่างกายและถึงแก่ชีวิตกับฝ่ายที่ขัดแย้งกับตนเอง เนื่องจากอาวุธปืนเป็นอาวุธที่ร้ายแรงสามารถที่จะทำอันตรายต่อชีวิตได้โดยง่ายหากผู้ที่ครอบครองนั้นนำไปใช้ในทางที่มีขอบเขตก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่ตนเองและดังสถิติที่จะนำเสนอ ดังนี้ (ทวิศ ศรีเกตุ, 2559)

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตร์ ภาควิชาสังคมศาสตร์และพลศึกษา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร

* Corresponding author, E-mail: mchatchay@gmail.com

ตารางที่ 1 สถิติในการใช้อาวุธปืนในการก่อคดี

พ.ศ.	คดีอาวุธปืนธรรมดา	คดีอาวุธปืนสงคราม	รวม
2550	16,088	738	16,826
2551	16,937	545	17,482
2552	19,431	621	20,052
2553	18,938	563	19,501
2554	24,616	601	25,217
2555	29,523	651	30,174
2556	34,549	618	34,549
2557	36,295	739	36,979
2558	31,919	629	32,489

*ที่มา: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าสถิติในการจับกุมคดีเกี่ยวกับอาวุธปืนธรรมดาได้มากขึ้นเรื่อยๆ ยกเว้นในปี พ.ศ. 2558 ที่มีสถิติในการจับกุมคดีเกี่ยวกับอาวุธปืนธรรมดาลดลงแสดงถึงประสิทธิภาพของการใช้บังคับพระราชบัญญัติอาวุธปืนเครื่องกระสุนปืนวัตถุระเบิดดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ว่าพระพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯที่ใช้บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันไม่สามารถปราบปรามบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้มีความเสี่ยงต่อการใช้อาวุธปืนในการก่ออาชญากรรมอันส่งผลกระทบต่อประชาชนและสังคมมากยิ่งขึ้น (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2562)

ปัจจุบันแม้ว่าประเทศไทยจะมีมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 แต่ประชาชนก็สามารถมีและใช้อาวุธปืนกันอย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะด้วยการนำอาวุธปืนไปประกอบอาชญากรรมหรือนำไปเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจปัญหาข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันซึ่งสร้างความสูญเสียทั้งชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก จากข้อเท็จจริง เมื่อพิจารณาในบริบททางกฎหมายพิจารณาได้ว่ามีปัญหาที่เป็นข้อกฎหมายหลายประการ อาทิเช่น ปัญหาการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนที่นายทะเบียนอนุญาตให้ได้แต่ภายหลังได้นำอุปกรณ์ชนิดต่างๆ มาประกอบกับอาวุธปืนที่ได้รับอนุญาตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้อาวุธปืนเพื่อประกอบอาชญากรรม ปัญหาการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนในการป้องกันตัวและทรัพย์สิน กรณีใช้ดุลพินิจในการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนที่แตกต่างกัน ปัญหาการเพิกถอนใบอนุญาตและการริบอาวุธปืน นายทะเบียนไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้จริง ตลอดจนปัญหาในการควบคุมอาวุธปืน โดยเฉพาะในเรื่องการตรวจสอบและการลงทะเบียนบุคคลตามกฎหมาย (สุเจตน์ ส่งสัมพันธ์สกุล, 2555)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่ามาตรการในการควบคุมอาวุธปืนตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืนในปัจจุบันยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร อันเนื่องมาจากกฎหมายเกี่ยวกับอาวุธปืนใช้บังคับมาเป็นเวลานาน

2 แนวความคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับอาวูรป็นและกฎหมายควบคุมอาวูรป็น

แนวความคิดและหลักการเกี่ยวกับการควบคุมการมีและใช้อาวูรป็น

1 แนวคิดในการควบคุมอำนาจของรัฐด้วย “หลักนิติธรรม”

ลอน แอลฟูลเลอร์ (Lon L.Fuller) (ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์, 2540) ได้เสนอว่า การใช้กฎหมายจะต้องมีหลักเกณฑ์เฉพาะของระบบกฎหมาย โดยกฎหมายต้องมีหลักศีลธรรมภายใน (inner Morality of Law) เป็นหลักยึดของกฎหมายต่างๆ อีกชั้นหนึ่งซึ่งศีลธรรมภายในนี้มีองค์ประกอบ 8 ประการ คือ (1) เป็นหลักเกณฑ์ทั่วไปที่เหมาะสม (2) มีการประกาศให้ทราบทั่วไป (3) การไม่ใช้บังคับย้อนหลังโดยผิดหลักการ (4) มีบทบัญญัติที่กระจ่างชัดเจน (5) ไม่มีการวางหลักที่ขัดแย้งกับกฎหมายอื่น (6) ไม่บังคับให้กระทำในสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ (7) ไม่เปลี่ยนแปลงบ่อยเกินควร และ(8) มีความสอดคล้องระหว่างการทำหน้าที่กับบทบัญญัติของกฎหมาย ส่วนโจเซฟเรช (Joseph Rer) ได้เสนอว่า หลักนิติธรรมหากเป็นเพียงการปกครอง โดยกฎหมายก็ไม่มี ความหมายแต่ต้องมีหลักทั่วไปเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานบางอย่างและเห็นว่าหลักนิติธรรมอย่างน้อยต้องประกอบด้วยหลักการต่อไปนี้(1)บทกฎหมายจะต้องไม่ใช้บังคับย้อนหลัง และต้องเปิดเผยและชัดเจน (2) กฎหมายจะต้องมีความมั่นคงตามควร (3) บทกฎหมายจะต้องเป็นไปตามแนวทางของหลักทั่วไปที่เปิดเผย มั่นคงและชัดเจน (4) ความอิสระขององค์กรตุลาการจะต้องมีการคุ้มครอง (5) มีกระบวนการพิจารณาที่เป็นธรรม (6) ศาลจะต้องมีอำนาจตรวจสอบทางกฎหมายถึงความชอบด้วยกฎหมายของบทกฎหมายที่รัฐสภาตราขึ้นหรือของการกระทำต่างๆ ของฝ่ายปกครอง (7) บุคคลต้องสามารถนำคดีเข้าสู่ศาลได้โดยง่าย โดยไม่ควรมีพิธีการยุ่งยากเกินควรตลอดจนค่าใช้จ่ายไม่มากเกินไป และ (8) องค์กรป้องกันอาชญากรรมไม่ควรมีดุลพินิจที่บิดเบือนกฎหมาย

ดังนั้น หลักนิติธรรม จึงมีความหมายหลากหลายตามความเห็นของแต่ละบุคคล โดยหลักนิติธรรมจะต้องเอื้อและเป็นธรรมต่อประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน (Public interest) ซึ่งรัฐมีหน้าที่ดำเนินการเพื่อคุ้มครองทั้งประโยชน์เอกชนและประโยชน์มหาชน และในกรณีที่ประโยชน์ทั้งสองขัดกันก็ ต้องคุ้มครองให้เกิดดุลยภาพที่เป็นธรรมนั่นเอง (วิชาญ น้อยโต, 2557)

2. เจตนารมณ์ในการควบคุมอาวูรป็น

พระราชบัญญัติอาวูรป็นฯ ป็น พ.ศ. 2490 เป็นกฎหมายที่เหมาะสมสอดคล้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยให้สิทธิแก่ประชาชนพลเมืองที่มีสิทธิที่จะได้มี ได้ใช้อาวูรป็นในวัตถุประสงค์ ที่สำคัญ โดยพระราชบัญญัติอาวูรป็นฯ พ.ศ. 2490 มาตรา 9 ให้อำนาจให้บุคคลสามารถมีและใช้อาวูรป็นได้ โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (1) เพื่อใช้ในการป้องกัน (2) เพื่อใช้ในการกีฬา และ (3) เพื่อใช้ในการยิงสัตว์ จะเห็นได้ว่าความคิดในการออกกฎหมายควบคุมการมีและใช้อาวูรป็นนั้นมีมานานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เช่น พ.ศ. 2295 มีการออกกฎหมายให้แก่ผู้รักษาเมืองผู้รั้งกรมการเมือง จ.ศ. 144 ต่อมามีการตราเป็นพระราชบัญญัติอาวูรป็นฯ พ.ศ. 2490 ที่ใช้มาจนถึงปัจจุบันตามที่ได้กล่าวไว้แล้วในประวัติศาสตร์กฎหมายอาวูรป็น และเมื่อวิเคราะห์ตามประวัติศาสตร์กฎหมายอาวูรป็นดังกล่าว จะเห็นได้ว่า แต่เดิมคนไทยมีสิทธิและเสรีภาพในการครอบครอง ซื้อมาขายอาวูรป็นได้อย่างเสรี ต่อมาตระหนักได้ว่าอาวูรป็นมีอันตรายมากและมีอำนาจทะลุทะลวงได้สูงเกินกว่าที่มนุษย์จะคาดคิดได้ เช่น ยิงทะเล รถยนต์ ทะลุผนังบ้าน หรือแม้กระทั่งทะลุตัวมนุษย์เอง เป็นต้น จึงได้เกิดการกำหนดข้อห้าม ไม่ให้มีการยิงปืนโดยไม่มีเหตุอันควรขึ้น และมีการควบคุมกำหนดไม่ให้พกพาอาวูรป็นเข้าไปในงานรื่นเริงหรืองานนักขัตฤกษ์ และเมื่ออาวูรป็นมีการครอบครองและใช้กันอย่างแพร่หลายมากขึ้น จึงได้มีการกำหนดให้มีการจดทะเบียนอาวูรป็นเฉกเช่นเดียวกับที่กำหนดในต่างประเทศ และออกข้อกำหนดในการซื้อขายแลกเปลี่ยนและการโอนอาวูรป็น โดยต้องได้รับความยินยอมหรือได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนอำเภอด้วย ดังนั้น

เจตนารมณ์ในการมีกฎหมายควบคุมอาวุธปืนในประเทศไทยจึงเกิดจากการตระหนักหรือคาดเห็นถึงภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้อาวุธปืน และต้องการควบคุมอาวุธปืนให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด

กฎหมายควบคุมอาวุธปืนในประเทศไทยในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 ได้ระบุเหตุผลหรือความมุ่งหมายในการตรากฎหมายแต่เพียงว่า “โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน...” ซึ่งไม่ได้แสดงเหตุผลไว้โดยชัดแจ้ง จนกระทั่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 แต่ไม่ได้แสดงเหตุผลไว้โดยชัดเจน จนกระทั่งมีการแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2510) โดยกำหนดคำจำกัดความคำว่า “อาวุธปืนเครื่องกระสุนปืน” ให้มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้นตลอดจนเปิดโอกาสให้บุคคลมาขอรับใบอนุญาตเพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย และมีอัตราโทษที่เหมาะสม จากเหตุผลท้ายพระราชบัญญัติทำให้ทราบความมุ่งหมายหรือเจตนารมณ์ของกฎหมาย แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 เพื่ออุดช่องว่างของกฎหมายฉบับก่อนๆ ที่มีได้บัญญัติและให้คำอธิบายชัดเจน ทั้งยังทำให้ทราบว่ากฎหมายเดิมไม่สามารถบังคับให้บุคคลที่ฝ่าฝืนกฎหมาย และมีการปรับค่าธรรมเนียมที่อยู่ในเกณฑ์ต่ำให้สูงขึ้น ต่อมาได้มีการออกพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมอีกเป็นฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2510) โดยมีเหตุผลหรือเจตนารมณ์ในการแก้ไขเพิ่มเติมจากมีผู้ผลิตอาวุธปืนจำหน่าย และมีอาวุธปืนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นจำนวนมาก ทำให้การปราบปรามอาวุธปืนเดือนไม่ได้ผลตามความมุ่งหมาย และเปิดโอกาสให้บุคคลนำเอาอาวุธปืนเครื่องกระสุนปืนมาขอรับอนุญาตเพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมายภายในระยะเวลาที่กำหนด และอัตราโทษที่ลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดยังไม่เหมาะสม โดยฉบับที่ 4 นี้ แสดงให้เห็นว่าแม้เคยได้ปรับอัตราโทษสำหรับผู้กระทำความผิด ฝ่าฝืนกฎหมายไว้สูงขึ้นไปเพียงใด ก็ยังไม่สามารถปราบปรามอาวุธปืนเดือนได้ เพราะมีผู้ผลิตอาวุธปืนจำหน่าย และมีผู้ถืออาวุธปืนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นจำนวนมากและในช่วงปี พ.ศ. 2517 มีการแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 เพิ่มเข้ามาเพื่อกำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจในการดำเนินพิจารณาคดีอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนให้ได้รับโทษด้วยความเป็นธรรม

ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2518 โดยเปิดโอกาสให้บุคคลที่ฝ่าฝืนกฎหมายมาขออนุญาตให้ถูกกฎหมายภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2522 เพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถมีและใช้อาวุธปืนบางประเภท และนำติดตัวไปได้หากเหมาะสม มีกำหนดโทษทางอาญาให้น้อยลงกว่าที่กำหนดในคำสั่งปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเข้ามาควบคุมฉบับที่ 8 พ.ศ. 2530 มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทกำหนดโทษเสียใหม่และยกเว้นโทษให้แก่ผู้มีอาวุธตั้งกล่าวนาอาวุธนั้นๆ มามอบให้แก่นายทะเบียนท้องที่ภายในเวลาที่กำหนด ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2543 กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนให้เหมาะสมกับสภาวการณ์ในปัจจุบัน

3. ประวัติความเป็นมาของกฎหมายอาวุธปืนในประเทศไทย

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 2295 ได้มีการออก “กฎให้แก่ผู้รักษาเมืองผู้รั้งกรมการเมือง จ.ศ. 114” กำหนดให้มีการทำตำหนิรูปพรรณปืนไว้ว่า “ถ้าลูกบ้านนั้นมีปืนไว้สำหรับตัวใช้ก็ให้เอาปืนนั้นมาช่วยบอกแก่ผู้ใหญ่บ้าน และให้ผู้ใหญ่บ้านนั้นวัดชั่งยาว และกฎหมายเอารูปพรรณปืนนั้นไว้ ถ้าแลหาจากภูมิได้ก็ให้เอาไปให้ผู้รักษาเมือง ผู้รั้งกรมการเมืองจากปืนนั้นลงไว้ในลากล้องปืนนั้นให้สำคัญตามกฎหมาย แล้วให้มอบปืนนั้นไว้ให้แก่เจ้าของให้เอาไว้สำหรับตัว...” ต่อมาก็ได้มีข้อบังคับเกี่ยวกับอาวุธปืน เท่าที่ปรากฏส่วนใหญ่มีอยู่ในรูปของประกาศ เช่น พ.ศ. 2401 ได้มีประกาศตั้งผู้จับคนยิงปืนในแขวง หรือประกาศเรื่องยิงปืนให้ขออนุญาตก่อน เป็นต้น จากนั้นปี ร.ศ. 131 (พ.ศ. 2455) ได้มีการตราพระราชบัญญัติอาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืน รัตนโกสินทรศก 131 โดยกฎหมายฉบับนี้ห้ามมิให้ผู้ใดทำ หรือซ่อมแซม หรือค้าขาย หรือมีอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนในราชอาณาจักรโดยมิได้รับอนุญาตจากรัฐบาล และห้ามมิให้ส่งเข้ามาในราชอาณาจักรหรือซึ่งอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐบาล ส่วนอาวุธ

ปืนและเครื่องกระสุนปืนที่ใช้ในการทำสงครามห้ามมิให้ออกใบอนุญาตในการนำเข้า ทำซื้อขาย ช่อมแซม เป็นอันขาด แต่เมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัติ อาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืน รัตนโกสินทรศก 131 (พ.ศ. 2455) นั้นให้ใช้บังคับเฉพาะกรุงเทพมหานคร (ตั้งแต่ 1 ตุลาคม ร.ศ. 131 เป็นต้นไป) หลังจากได้ ประกาศใช้พระราชบัญญัติอาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืนรัตนโกสินทร์ 131 ในปี พ.ศ. 2458 ก็ได้มี ประกาศและกฎหมายต่าง ๆ ที่ออกตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ ประกาศแก้ไข เปลี่ยนแปลง โดยกำหนดคำว่าอาวุธปืนเสียใหม่ ให้หมายความว่า “อาวุธปืนทุกชนิดรวมทั้งปืนที่ใช้อย่างได้ โดยวิธีอัดลม หรือเครื่องกลอย่างใด ๆ และตลอดถึงส่วนใดของอาวุธปืนด้วย แต่ไม่กินถึงปืนสำหรับเด็ก เล่น” เป็นต้น ต่อมา ใน ปี พ.ศ. 2477 จึงประกาศใช้ “พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุ ระเบิดและดอกไม้เพลิง พ.ศ. 2477 ได้กำหนดสาระสำคัญ คือ ห้ามมิให้ผู้ใดมีอาวุธสงคราม การอนุญาต ก่อนการครอบครองอาวุธปืน ห้ามค้า ทำ นำเข้า วัตถุระเบิดและดอกไม้เพลิงเว้นแต่จะได้อนุญาตและมีการ กำหนดโทษเอาไว้ จนกระทั่งมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรวม 9 ครั้ง ตั้งแต่ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2491) ถึงฉบับที่ 9 (พ.ศ.2543)

4. ความหมายของอาวุธปืนตามกฎหมายไทย

กฎหมายควบคุมอาวุธปืนของไทยที่มีผลใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันมีเพียงฉบับเดียว ได้แก่ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 คำว่า “อาวุธปืน” หมายความรวมถึงอาวุธทุกชนิดซึ่งใช้ส่งเครื่องกระสุนปืนโดยวิธีระเบิดหรือกำลังดันของ แก๊สหรืออัดลมหรือเครื่องกลไกอย่างใด และอาจหมายความรวมถึง (1) อาวุธทุกชนิดซึ่งใช้ส่งเครื่องกระสุน ปืนโดยวิธีระเบิดหรือกำลังดันแก๊สหรืออัดลมหรือเครื่องกลไกอย่างใด ซึ่งต้องอาศัยอำนาจของพลังงาน และ (2) ส่วนหนึ่งส่วนใดของอาวุธปืนซึ่งรัฐมนตรีเห็นว่าสำคัญและได้ระบุไว้ในกฎกระทรวง

นอกจากนี้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับคำจำกัดความของคำว่า “อาวุธปืน” กฎกระทรวงฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2491) ออกตามความในพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุ ระเบิดดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ข้อ 1 กำหนดให้ส่วนของอาวุธปืนต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็น “อาวุธปืน” ตามความในมาตรา 4 (1) คือ (1) ล้ำกลิ้ง (2) เครื่องกระสุนปืนเลื่อน หรือ ส่วนประกอบสำคัญของเครื่องลูกเลื่อน (3) เครื่องลั่นไก หรือส่วนประกอบสำคัญของเครื่องลั่นไก (4) เครื่องส่งกระสุน ของกระสุน หรือส่วนประกอบสำคัญของสิ่งเหล่านี้ ดังนั้น ความหมายโดยรวมของอาวุธ ปืน จึงน่าจะเป็นอาวุธหรือส่วนประกอบใดที่สามารถส่งเครื่องกระสุนปืนออกไปได้นั้นเอง

5. การขอใบอนุญาตมี ใช้และพกพาอาวุธปืน

(1) หลักเกณฑ์การขออนุญาตมีและใช้อาวุธปืน พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 ได้วางหลักเกณฑ์การขออนุญาตมีและใช้อาวุธปืนไว้ กล่าวคือ (1) บุคคลนั้นจะต้องได้รับอนุญาต จากนายทะเบียนท้องที่ (มาตรา 7) (2) การออกใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนนั้นให้ออก ได้ 3 กรณี คือ (ก) สำหรับใช้ในการป้องกันตัวหรือทรัพย์สิน (ข) สำหรับใช้ในการกีฬา และ (ค) สำหรับใช้ในการยิงสัตว์ (มาตรา 9 วรรคแรก) (3) ใบอนุญาตหนึ่งใบสำหรับอาวุธปืนหนึ่งกระบอกเท่านั้น (มาตรา 9 วรรคสอง) (4) อาวุธที่ได้รับอนุญาตจะต้องให้นายทะเบียนทำเครื่องหมายประจำอาวุธปืนนั้นตามที่กำหนดไว้ใน กฎกระทรวง(มาตรา 10) (5) บุคคลที่จะออกใบอนุญาตให้ได้อาจเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติครบตามที่กำหนด ไว้ในกฎหมาย (มาตรา 13) (6) เจ้าพนักงานที่มีอำนาจออกใบอนุญาตให้แก่บุคคลที่ได้รับใบอนุญาตให้มี และใช้อาวุธปืน คือ อธิบดีกรมการปกครอง สำหรับในเขตกรุงเทพมหานคร และที่วราชอาณาจักร และ ผู้ว่าราชการจังหวัด เฉพาะรายในเขตจังหวัดของตนเท่านั้น (7) ใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน มีกำหนด อายุตลอดเวลาที่ผู้รับใบอนุญาตเป็นเจ้าของอาวุธปืนนั้น (มาตรา 23 (3)) (8) การที่นายทะเบียนจะออก

ใบอนุญาตให้ใช้ได้ ตามมาตรา 7 ซึ่งได้กำหนดประเภท ชนิดและขนาดของอาวุธปืน (มาตรา 55) กำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2522) ข้อ 2 ทั้งนี้หลังจากที่บุคคลได้รับใบอนุญาตแล้ว มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายอย่างเคร่งครัดด้วย หากพบว่ามีการจงใจไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดอาจถูกเพิกถอนใบอนุญาตได้

(2) การขออนุญาตมีและใช้อาวุธปืน การพิจารณาออกใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืนให้แก่บุคคลสำหรับใช้ในการป้องกันตัว และทรัพย์สิน ให้พิจารณาตามหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของผู้ขออนุญาต ประกอบไปด้วย (1) เป็นบุคคลที่บรรลุนิติภาวะ (2) ไม่เป็นบุคคลซึ่งไม่สามารถใช้อาวุธปืนได้โดยกายพิการหรือทุพพลภาพ (3) ไม่เป็นบุคคลไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบหรือวิกลจริต (4) ประกอบสัมมาอาชีพ มีถิ่นที่อยู่ประจำในท้องที่ที่ขออนุญาต และมีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยทะเบียนราษฎรไม่น้อยกว่า 6 เดือน (5) ไม่เป็นบุคคลที่มีความประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงอันอาจกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน (6) ไม่เคยต้องโทษจำคุกในฐานความผิดที่กฎหมายกำหนด เช่น มีโทษจำคุกสำหรับความผิดตามกฎหมายอาญามีคุณสมบัติต้องห้ามตามกฎหมายที่จะครอบครองปืน เป็นต้น

6. การสอบสวนคุณสมบัติบุคคลผู้ขออนุญาต

การสอบสวนคุณสมบัติบุคคลผู้ขออนุญาต กฎหมายกำหนดให้บุคคลให้ข้อมูลที่เป็นจริงตามที่กฎหมายกำหนดและจะต้องให้ข้อมูล กล่าวคือ ผู้ขออนุญาตมีอายุเท่าใด เป็นหัวหน้าครอบครัว หรืออาศัยผู้ใดอยู่ โดยในบ้านนั้นมีผู้ได้รับอนุญาตให้มีอาวุธปืนอยู่บ้างแล้วหรือไม่ บ้านที่อยู่เป็นของผู้รับใบอนุญาตเอง หรือเช่าอยู่ ความประพฤติตามปกติเป็นอย่างไร เคยต้องโทษทางอาญาอย่างใดบ้างหรือไม่ (มีพฤติกรรมาเป็นเช่นไร) มีหลักทรัพย์สินสมบัติอะไรบ้าง ประมาณราคามากน้อยเท่าใด ประกอบอาชีพทางใด การขอมีอาวุธปืน เพื่อประโยชน์อย่างใด เป็นคนมีสติไม่ปกติเป็นบางครั้งคราวหรือไม่ เป็นผู้มึนหรืออุปนิสัยอย่างไร เคยได้รับอนุญาตมีอาวุธปืนมาแล้วหรือไม่ (หากเป็นคนต่างชาติ มีสถานะอย่างไร คุณสมบัติตามกฎหมายคนเข้าเมืองหรือมีการครอบครองตามหน้าที่เป็นพิเศษหรือไม่ (เป็นภัยต่อความมั่นคงหรือไม่)) นอกจากนี้ ถ้าเป็นการขอรับมรดก ต้องสอบให้ได้ความว่าได้มีทายาทคนใดคัดค้านการขอรับโอนบ้างหรือไม่ หากมีการ คัดค้านก็ให้ระงับการออกใบอนุญาตไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด

7. ชนิดและขนาดอาวุธปืนที่จะอนุญาต

การอนุญาตให้พิจารณาถึงฐานะและความจำเป็นของผู้อนุญาตเป็นรายๆ ไป โดยระลึกว่า การอนุญาตให้เอกชนมีอาวุธปืนนั้นเป็นการอนุญาตตามความในพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 (มาตรา 9) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้มีไว้เพื่อป้องกันตัวหรือทรัพย์สินหรือในการกีฬา หรือในการยิงสัตว์ โดยการพิจารณาอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ในการอนุญาตสำหรับชนิดและขนาดอาวุธปืนตามกฎหมายและระเบียบของการครอบครองอาวุธปืน (คำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 674/2490 ลงวันที่ 10 ตุลาคม 2490 ข้อ 13 และหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ 0515/13548 ลงวันที่ 25 ตุลาคม 2515 ที่ 0313/ว8583 ลงวันที่ 25 กรกฎาคม 2517 และที่ 0515/ว686 ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2517) กล่าวคือ (ก) ถ้าผู้ขออนุญาตเป็นข้าราชการ ซึ่งมีหน้าที่ปราบปรามตามกฎหมาย หรือมีหน้าที่ปฏิบัติงานเขตพื้นที่ที่เสี่ยงอันตรายต่อชีวิตและบังคับบัญชา ตั้งแต่หัวหน้ากองหรือเทียบเท่าขึ้นไป รับรองหน้าที่การงานมาเป็นที่เชื่อถือได้ หรือผู้ขออนุญาตเพื่อการศึกษาโดยมีหนังสือรับรองเป็นนักกีฬายิงปืน การพิจารณาอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนพกให้อนุญาตขนาดลำกล้อง ไม่เกิน .45 หรือ 11 มิลลิเมตรได้ และ(ข) สำหรับบุคคลทั่วไปที่มีความจำเป็นต้องมีอาวุธปืนพก อนุญาตให้มิได้ลำกล้องไม่เกินขนาด .38 หรือ 9 มิลลิเมตร สำหรับบุคคลที่มีคุณสมบัติไม่ขัดกับมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 ทั้งนี้ต้องไม่ขัดต่อกฎกระทรวงที่ใช้บังคับอยู่ตามที่ระบุไว้ในข้ออื่น ๆ ด้วย

สำหรับอาวุธปืนที่มีอาณาพรัายแรงแม้ขนาดลำกล้องไม่เกิน .38 หรือ 9 มิลลิเมตร เช่น อาวุธปืนขนาด .357 ก็ไม่ควรอนุญาตเว้นแต่ผู้ขออนุญาตเป็นข้าราชการตำรวจ ทหารหรือข้าราชการอื่นซึ่งมีหน้าที่ปราบปรามตามกฎหมาย หรือเป็นข้าราชการในท้องที่กัณดาร และบังคับบัญชาตั้งแต่หัวหน้ากองหรือเทียบเท่าขึ้นไปรับรองหน้าที่การงานมาเป็นที่เชื่อถือได้ก็ให้พิจารณาอนุญาตได้ สำหรับในต่างจังหวัดให้นายทะเบียนฯ เสนอขอรับความเห็นชอบจาก ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นลายลักษณ์อักษรด้วย

8. การควบคุมโดยการเพิกถอนใบอนุญาตและการรับอาวุธปืน

การควบคุมโดยการเพิกถอนใบอนุญาตนี้กฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานที่มีอำนาจในท้องที่ทำการตรวจสอบบุคคลซึ่งได้รับอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน หากสงสัยพฤติการณ์ของผู้รับใบอนุญาตหรือปรากฏว่าผู้รับใบอนุญาตเป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ออกใบอนุญาต ก็รวบรวมหลักฐานรายงานนายทะเบียนท้องที่โดยมิชักช้า เพื่อดำเนินการเพิกถอนใบอนุญาต การสอบสวนคดีอาญาในคดีความผิดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 ให้พนักงานสอบสวนสอบสวนผู้ต้องหาให้ปรากฏว่าเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนหรือไม่ หากปรากฏว่าผู้ต้องหาเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน และเป็นผู้ซึ่งมีลักษณะต้องห้ามมิให้ออกใบอนุญาต ก็ให้รวบรวมหลักฐานรายงานนายทะเบียนท้องที่โดยมิชักช้าและเมื่อผลคดีถึงที่สุดเป็นประการใดให้รายงานนายทะเบียนทราบ เพื่อดำเนินการเพิกถอนใบอนุญาตต่อไป

เมื่อปรากฏว่าผู้ได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนผู้ใดเป็นผู้จะต้องดำเนินการเพิกถอนใบอนุญาต นายทะเบียนอาวุธปืนท้องที่กรุงเทพมหานครรายงานพฤติการณ์ข้อเท็จจริงพร้อมพยานหลักฐาน เสนอขอความเห็นชอบจากกรมตำรวจก่อน หากกรมตำรวจเห็นชอบแล้วให้ทำคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาต แล้วจัดเจ้าหน้าที่ไปร่วมกับตำรวจท้องที่ที่ผู้รับอนุญาตมีภูมิลำเนาอยู่ แจ้งคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตให้ผู้รับอนุญาตหรือผู้อนุบาล หรือผู้พิทักษ์ หรือผู้ควบคุมดูแลทราบ เพื่อขอรับอาวุธปืนและใบอนุญาตมีและใช้อาวุธปืนมาดำเนินการต่อไป และให้เจ้าพนักงานตำรวจท้องที่นั้นๆ ลงประจำวันไว้เป็นหลักฐาน ส่วนในกรณีที่ไม่สามารถติดตามผู้รับใบอนุญาตได้ หรือไม่มีผู้อนุบาล หรือควบคุมดูแล ให้นายทะเบียนอาวุธปืนท้องที่ประกาศคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตไว้ ณ ที่ทำการของนายทะเบียนอาวุธปืนท้องที่และที่อยู่ของผู้ได้รับอนุญาต ภายในกำหนด 30 วัน เมื่อพ้นกำหนดดังกล่าวให้นายทะเบียนอาวุธปืนท้องที่แจ้งสถานีตำรวจดำเนินคดีกับผู้ถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตต่อไป

9. การโอนอาวุธปืน

คำว่า “การโอน” หมายถึง การโอนกรรมสิทธิ์อาวุธปืนของตนให้ผู้อื่นเป็นเจ้าของ กรณีนี้กฎหมายห้ามมิให้โอนอาวุธปืนให้แก่บุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน แม้ผู้โอนจะเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนได้ แต่ถ้าโอนอาวุธปืนให้แก่ผู้ที่ไม่ใช่ใบอนุญาตผู้โอนจะมีความผิดอย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติย่อมเกิดขึ้นได้ในการขอรับโอนมรดกอาวุธปืน ในกรณีผู้มิใช่ใบอนุญาตถึงแก่ความตายและปืนได้ตกเป็นทรัพย์สินมรดก ดังนั้นกฎหมายกำหนดให้ทายาทของผู้ตายหรือบุคคลอื่นๆ ซึ่งมีอาวุธปืนเครื่องกระสุนปืน หรือใบอนุญาตให้มี หรือใช้อาวุธปืนของผู้ตายไปแจ้งการตายของเจ้าของปืนให้นายทะเบียนทราบภายใน 30 วัน นับแต่วันที่อยู่ถึงการตายของผู้ตายถ้าไม่มาแจ้งถือว่ามีความผิดต้องโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท สำหรับนายทะเบียนที่จะไปแจ้งการตายดังกล่าวได้ ได้แก่ (1) นายทะเบียนท้องที่ที่ออกใบอนุญาตให้มีหรือใช้อาวุธปืนนั้น (2) นายทะเบียนท้องที่ที่ผู้ตายมีภูมิลำเนาอยู่ (3) นายทะเบียนท้องที่ที่ผู้แจ้งการตายมีภูมิลำเนาอยู่ เมื่อได้แจ้งการตายต่อนายทะเบียนแล้ว ให้ทายาทผู้ได้รับอาวุธซึ่งเป็นมรดกของผู้ตายไปติดต่อกับนายทะเบียนท้องที่ภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่ตาย (เจ้าของปืน) ถึงแก่ความตายเพื่อขอรับใบอนุญาตใหม่ ทั้งนี้ ถึงแม้ว่าทายาทจะได้กรรมสิทธิ์ในอาวุธปืนนั้นแล้วก็ตาม แต่ก็ยังถือว่า

อาวุธในความครอบครองโดยมิได้รับอนุญาตซึ่งผิดกฎหมาย เพราะฉะนั้นจึงต้องยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนท้องที่ เพื่อขอใบอนุญาตให้มีหรือใช้อาวุธปืน (แบบ ป.4) ซึ่งทางราชการก็จะพิจารณาว่าทนายหรือผู้ขออนุญาตมีคุณสมบัติที่ต้องห้ามตามกฎหมายหรือไม่ ถ้าไม่มีก็จะได้ออกใบอนุญาตให้ต่อไป

10. การควบคุมการพกพาอาวุธปืน

กรณีการพกพาอาวุธปืน ตามประมวลกฎหมายอาญา ม. 391 กำหนดห้ามมิให้บุคคลพกพาอาวุธปืนติดตัวไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะโดยไม่ได้รับอนุญาตให้มีอาวุธปืนติดตัว เว้นแต่เป็นกรณีมีติดตัวเมื่อมีเหตุจำเป็นและเร่งด่วนตามสมควรแก่พฤติการณ์ เช่น ถูกรังแกตามคนร้าย หรือไฟไหม้บ้านต้องขนของและปืนหนีออกจากบ้าน หรือต้องพกปืนเพื่อป้องกันตัว เพราะนำเงินจำนวนมากติดตัวไปต่างจังหวัด เป็นต้น ประเด็นการพกพาอาวุธปืนมีข้อสังเกตว่าไม่ว่ากรณีใด กฎหมายห้ามเด็ดขาดมิให้พกพาอาวุธปืนไปโดยเปิดเผย หรือพาไปในชุมชน หรือในงานมหรสพหรืองานรื่นเริงใดๆ หมายความว่าถึงแม้จะมีใบอนุญาตให้มีอาวุธปืนติดตัวก็ตาม ก็ไม่สามารถพกพาอาวุธปืนโดยเปิดเผย หรือพาไปในชุมชนที่จัดให้มีขึ้นเพื่อการดังกล่าว แต่กฎหมายไม่ห้ามสำหรับเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ทหารและตำรวจซึ่งอยู่ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ หรือประชาชนผู้ได้รับมอบหมายให้มีหรือใช้อาวุธปืน ซึ่งอยู่ในระหว่างการช่วยเหลือราชการ และมีเหตุจำเป็นต้องมีและใช้อาวุธปืนในการนั้น ซึ่งเจ้าหน้าที่ก็ย่อมใช้ความระมัดระวังและไม่ใช้อาวุธปืนผิดวัตถุประสงค์ตามกรอบอำนาจของความเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมาย

11. การมีอาวุธปืนเพื่อเก็บ

การมีอาวุธปืนเพื่อเก็บกฎหมายกำหนดว่าผู้ใดประสงค์จะมีอาวุธปืนเพื่อเก็บก็ต้องขออนุญาตด้วย การเก็บในที่นี้ หมายถึงการมีไว้โดยไม่ใช้อาวุธปืนนั้น เช่น การเก็บไว้เป็นที่ระลึก เป็นต้น คำว่า “การเก็บ” ในที่นี้หมายถึง การมีไว้โดยไม่ใช้อาวุธปืนนั้น เช่น การเก็บไว้เป็นที่ระลึก เป็นต้น ซึ่งผู้ใดที่ต้องการจะมีอาวุธปืนไว้เพื่อเก็บก็จำเป็นต้องขออนุญาตจากทางราชการด้วย โดยผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ ให้ไปขออนุญาตมีอาวุธปืนไว้เพื่อเก็บ ณ กองทะเบียน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ส่วนคนที่ภูมิลำเนาอยู่ในต่างจังหวัดให้ยื่นขอใบอนุญาตต่อนายทะเบียนท้องที่ ใบอนุญาตให้มีอาวุธปืนไว้เพื่อเก็บจะออกให้แก่อาวุธปืนดังต่อไปนี้เท่านั้น คือ (1) อาวุธปืนที่นายทะเบียนเห็นว่า ชำรุดจนใช้ยิงไม่ได้ (2) อาวุธปืนแบบพ่นลม เช่น ปืนที่ใช้ในสมัยโบราณปืนที่เป็นของเก่าแก่ และ (3) อาวุธปืนที่เป็นรางวัลจากการแข่งขันยิงปืนในทางราชการ เพราะฉะนั้นถ้าเป็นอาวุธปืนประเภทอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมานี้ ย่อมไม่ได้รับใบอนุญาตให้มีไว้เพื่อเก็บ

สำหรับการครอบครองของผู้ขออนุญาตเพื่อเก็บรักษากฎหมายมีข้อกำหนดพิเศษคือ มีข้อห้ามผู้ครอบครองที่ได้ขออนุญาตเก็บรักษาอาวุธปืนกระทำการ คือ (1) ห้ามมิให้ยิงอาวุธปืนนั้น และ (2) ห้ามมิให้มีเครื่องกระสุนที่จะใช้สำหรับอาวุธปืนที่จะมีไว้เพื่อเก็บ นั้นหมายความว่าหากผู้ใดที่มีอาวุธปืนไว้เพื่อเก็บ โดยมิได้รับอนุญาต หรือหากมีการขออนุญาตเก็บแต่มีการยิงอาวุธปืนหรือมีเครื่องกระสุนไว้ในครอบครอง ย่อมถือว่ามีความผิดต้องได้รับโทษตามกฎหมายนั่นเอง

12. มาตรการการควบคุมโดยการลงโทษตามกฎหมาย

พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2540 ให้กำหนดโทษเพื่อการควบคุมการกระทำผิดเกี่ยวกับการมีและใช้อาวุธปืนไว้ 2 ประการ คือ โทษปรับ และโทษจำคุก ได้บัญญัติบทกำหนดโทษไว้ส่วนหนึ่งต่างหาก โทษปรับ และจำคุกได้กำหนดโทษขั้นต่ำและขั้นสูงไว้ ดังนี้

ผู้ใด ทำซ้ำ มี ไซ้ สั่ง หรือนำเข้า ซึ่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืน โดยไม่ได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่ ต้องระวางโทษตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท

- (1) ถ้ามีส่วนใดส่วนหนึ่งของอาวุธปืนตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง หรือเครื่องกระสุนปืน ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- (2) ถ้ามีอาวุธปืนของผู้อื่นซึ่งได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้ตามกฎหมาย ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่ 6 เดือนถึง 5 ปี และปรับตั้งแต่ 1,000 บาทถึง 10,000 บาท
- (3) ผู้ใดมีเครื่องกระสุนปืนซึ่งมิใช่สำหรับใช้กับอาวุธปืนที่ตนได้รับอนุญาตให้มี ให้ใช้หรือนำอาวุธปืนที่ได้รับอนุญาตให้มีไว้เพื่อเก็บ แต่นำไปยิงหรือโอนอาวุธปืนให้แก่ผู้ที่ไม่ได้รับใบอนุญาต หรือผู้ที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตไม่นำเอาอาวุธปืนมามอบให้แก่นายทะเบียน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ
- (4) ผู้ใดพกพาอาวุธปืน โดยไม่ได้รับอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าพกพาไปโดยเปิดเผยหรือพาไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อนมัสการ การรื่นเริง การมหรสพ หรือการอื่นใด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนถึง 5 ปี และปรับตั้งแต่ 1,000 บาทถึง 10,000 บาท
- (5) ผู้ที่ได้รับอนุญาต แต่ถ้าพกพาไปโดยเปิดเผย หรือพาไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีเพื่อนมัสการ การรื่นเริง การมหรสพ หรือออกอื่นใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปีหรือปรับไม่เกิน 2,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ
- (6) ผู้ใด ทำ ประกอบ ซ่อมแซม เปลี่ยนลักษณะ สั่ง นำเข้า มีหรือจำหน่าย ซึ่งกระสุนปืนหรือกระสุนปืนสำหรับการค้า โดยไม่ได้รับใบอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่ 2 ปีถึง 20 ปีและปรับตั้งแต่ 4,000 บาท ถึง 40,000 บาท
- (7) ผู้ใด สั่ง นำเข้า หรือค้าสิ่งเทียมอาวุธปืน โดยไม่ได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

13. มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนของต่างประเทศ

มาตรการควบคุมอาวุธปืนในต่างประเทศมีความแตกต่างกันเนื่องจากมีสภาพภูมิศาสตร์ การเมืองการปกครองและกฎหมายจารีตประเพณีที่ต่างกัน ดังนั้น มาตรการการควบคุมจึงมีความแตกต่างกัน ในบทความนี้จะขอยกตัวอย่างประเทศที่มีความโดดเด่นเกี่ยวกับการบริหารจัดการควบคุมอาวุธปืนที่มีประสิทธิภาพของประเทศอังกฤษหรือประเทศญี่ปุ่น เช่น ในอังกฤษวัตถุประสงค์ของการมีและการใช้อาวุธปืนจะสอดคล้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรมของประเทศ คือ อนุญาตให้มีกรณีล่าสัตว์ ข่าสัตว์ ปืนพกพาแบบลูกซอง เพื่อใช้ในการยิงสัตว์ที่รบกวน มีอาวุธปืนเพื่อใช้ในการแข่งขันทางการกีฬา หรือเพื่อใช้ในภารกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องด้วยการให้สัญญาเริ่มการแข่งขันทางการกีฬา หรือมีอาวุธปืนเพื่อนำไปใช้เป็นที่ระลึกจากสงคราม ส่วนวัตถุประสงค์ของอาวุธปืนกีฬาได้กำหนดไว้ชัดเจนตามกฎหมาย (Firearms Amendment) Act 1997 (แก้ไขเพิ่มเติมจากพระราชบัญญัติอาวุธปืน ค.ศ. 1968-1992) โดยหลักเกณฑ์การอนุญาตกฎหมายอาวุธปืนประเทศอังกฤษได้กำหนดให้บุคคลได้รับอนุญาตให้มีอาวุธปืนในลักษณะต่อไปนี้ คือ (1) บุคคลมีอาวุธปืนเป็นเครื่องมือล่าสัตว์หรือข่าสัตว์ (2) บุคคลมีอาวุธปืนที่ใช้สำหรับล่าสัตว์ด้วยความจำเป็น (3) บุคคลมีปืนลูกซอง เพื่อใช้ในการยิงสัตว์ที่รบกวน (4) บุคคลมีอาวุธปืนเพื่อใช้ในการแข่งขันกีฬาหรือเพื่อใช้ในกิจการที่เกี่ยวข้องเนื่องด้วยการให้สัญญาเริ่มการแข่งขันทางการกีฬา (5) บุคคลมีอาวุธปืนเพื่อใช้เป็นที่ระลึกจากสงคราม (6) บุคคลที่มีอาวุธปืน ซึ่ง (ก) ได้ผลิตก่อนวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1919 และ (ข) กระสุนปืนสำหรับใช้กับอาวุธปืนนั้นมิได้มีไว้พร้อมอยู่ (7) บุคคลที่มีอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนใดๆที่มีการออกแบบไว้เพื่อปรับให้ใช้เพื่อจุดประสงค์อันก่อให้เกิดความสงบหรือล่าสัตว์

ด้านมาตรการควบคุมการค้าอาวุธปืนกฎหมายอาวุธปืนของอังกฤษ กำหนด รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีอำนาจออกใบอนุญาตเพื่อการครอบครอง หรือเพื่อซื้อ ได้มาหรือเพื่อ

ชาย หรือโอนต่อซึ่งอาวุธปืนสำหรับล่าสัตว์ ฆ่าสัตว์ อาวุธปืนที่ใช้สำหรับล่าสัตว์ด้วยความจำเป็น ปืนพกแบบลูกซอง เพื่อใช้ในการยิงสัตว์ที่รบกวน อาวุธปืนที่ใช้ในการแข่งขันกีฬาอาวุธปืนเพื่อการเก็บสะสมเป็นของที่ระลึกในประวัติศาสตร์ อาวุธและเครื่องกระสุนซึ่งใช้กับสัตว์ นอกจากนี้ก็มามาตรการควบคุมโดยการลงโทษ คือ กรณีผู้ได้รับอนุญาตมีอาวุธปืนแล้ว ละเลยไม่ดูแลเก็บรักษาให้ตีกฎหมายถือว่าเป็นการก่ออาชญากรรม รวมถึงกรณีผู้ประมุข ผู้พกพา หรือเก็บรักษาไม่ระมัดระวังในการเก็บรักษาอาวุธปืน และเครื่องกระสุน ตามมาตรา 9 (1) ของพระราชบัญญัติแม่บท บุคคลดังกล่าวหรือบริวารครอบครองโดยไม่มีใบอนุญาต หรือไม่รายงานเมื่อมีอาวุธสูญหาย หรือถูกขโมยถือเป็นอาชญากรรมตามมาตรา 11 มีบทลงโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับตามอัตราที่ประกาศ หรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นต้น

ส่วนประเทศไทย ปืน หมายอนุญาตให้ประชาชนมีอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนไว้ในครอบครองได้เพื่อวัตถุประสงค์ในการกีฬาและการล่าสัตว์ ภายใต้กฎหมายที่ควบคุมอาวุธปืนอย่างเข้มงวด ไม่ว่าจะเป็นใบอนุญาต ประเภทอาวุธปืน ที่สามารถครอบครองได้เพียงปืนยาวไรเฟิล ซึ่งสามารถติดกล้องเล็งในระยะไกลและบรรจุกระสุนผ่านแมกกาซีนได้ และปืนยาวลูกซอง โดยมีเงื่อนไขว่าอาวุธปืนทั้งสองชนิดจะต้องไม่สามารถยิงได้แบบอัตโนมัติหรือกึ่งอัตโนมัติ อีกทั้งประเทศไทยยังเข้มงวดเรื่องเก็บรักษาอาวุธปืน ซึ่งต้องเก็บในตู้ล็อก และเครื่องกระสุนปืนต้องเก็บแยกต่างหากจากอาวุธปืนไม่สามารถเก็บในตู้เดียวกัน โดยมีการทำแผนที่ตู้เก็บปืนและเครื่องกระสุนปืนให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจโดยละเอียดว่าเก็บไว้ในบริเวณใดของบ้าน ถ้าหากมีการเคลื่อนย้ายตู้ล็อกดังกล่าวต้องมีการทำแผนผังใหม่ให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจอีกด้วย โดยเจ้าหน้าที่จะมาทำการตรวจสอบทุกปี ส่วนหลักเกณฑ์การอนุญาตประเทศไทยห้ามประชาชนมีปืนไว้ในครอบครองเด็ดขาด ยกเว้นปืนล่าสัตว์และปืนไว้ใช้ในการแข่งขันกีฬา สำหรับผู้ที่อยากมีปืนไว้ในครอบครอง ต้องผ่านการทดสอบที่เข้มงวดมากมีการเข้าอบรม มีการสอบทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติคือการสอบข้อเขียน และภาคปฏิบัติคือการทดสอบในสนามยิงปืนต้องมีความแม่นยำถึง 95% และต้องผ่านการทดสอบด้านสุขภาพกายและจิตใจ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวต้องกระทำซ้ำใหม่ทุกๆ 3 ปี สำหรับมาตรการควบคุมโดยการลงโทษหากมีผู้ที่พกพาอาวุธปืนไปในที่สาธารณะ เช่น บนรถโดยสาร บนรถไฟ มีโทษจำคุกตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป หากพกพาเป็นกลุ่มมีโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป กรณีตรวจค้นพบปืนเถื่อนไว้ในครอบครองจะมีโทษจำคุก 1 ปีขึ้นไปแต่ไม่เกิน 10 ปี หากครอบครองมากกว่า 1 กระบอก จะเพิ่มโทษตามจำนวนอาวุธปืนแต่สูงสุดไม่เกิน 15 ปี ส่วนบุคคลใดที่นำอาวุธปืนเข้าประเทศอย่างผิดกฎหมายมีโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 3 ปี แต่หากนำเข้าเพื่อการค้า ต้องระวางโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 5 ปีจนถึงตลอดชีวิตและปรับไม่เกิน 10 ล้านบาท (ประมาณ 2,700,000 บาท) เป็นต้น

จากการศึกษากฎหมายและแนวทางการควบคุมอาวุธปืนในสองประเทศนี้ จะเห็นความแตกต่างกับประเทศไทยคือ ระบบคัดกรองหรือการตรวจสอบคุณสมบัติของบุคคล เงื่อนไขการได้มาซึ่งใบอนุญาตตรวจตรวจสอบความพร้อมของผู้ครอบครอง ตลอดจนการเก็บรักษาที่จะต้องให้เกิดความปลอดภัยระหว่างอาวุธปืนกับเครื่องกระสุน อีกทั้งมาตรการการควบคุมดังกล่าวยังแสดงให้เห็นวิธีการการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่อันชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากการอนุญาตทุกครั้งจะต้องเข้าหลักเกณฑ์อย่างชัดเจนเสียก่อน เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับประเทศไทยซึ่งไม่ได้มีวิธีการเช่นนี้อย่างชัดเจน เนื่องจากกฎหมายไทยให้อำนาจเจ้าหน้าที่เป็นผู้พิจารณาความเหมาะสมเป็นหลัก ดังนั้นจึงมีการใช้ดุลพินิจที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและส่งผลกระทบต่อระบบการควบคุมและตรวจสอบอาวุธปืนในประเทศไทยนั่นเอง

ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติอาวุธปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน

พ.ศ. 2490

1. ปัญหาผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตมีใช้อาวุธปืน

ปัญหาการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน ที่นายทะเบียนแต่ละพื้นที่ ใช้ดุลพินิจในการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนที่แตกต่างกันไป ซึ่งการใช้ดุลพินิจในการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนของนายทะเบียน ไม่มีกรอบกฎหมายที่ชัดเจน แสดงให้เห็นว่าการใช้ดุลพินิจของนายทะเบียนท้องที่ในการพิจารณาอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนจะต้องมีความชัดเจนในข้อเท็จจริงและคำนึงถึงเหตุผลความจำเป็นของผู้ขออนุญาต เป็นรายกรณีไปและเป็นที่น่าพอใจว่าการพกพาอาวุธปืนที่ถูกต้องตามกฎหมายหรืออาวุธปืนที่มีทะเบียนในประเทศไทยนั้น เป็นเรื่องและผู้ขออนุญาตต้องติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือเรียกว่า “นายทะเบียนท้องที่” เป็นลำดับแรก และผ่านกระบวนการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ขออนุญาตตลอดจนหลักฐานที่ต้องนำมาแสดงต่อนายทะเบียนต้องเป็นที่เชื่อถือได้ ซึ่งเป็นไปตามดุลพินิจของนายทะเบียน และเป็นที่มาของการให้สินบนเจ้าพนักงาน

2. ปัญหาการกำหนดอายุใบอนุญาตมีใช้อาวุธปืน

การกำหนดอายุใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน ฯ พ.ศ. 2490 กำหนดให้มีอายุตลอดความเป็นเจ้าของอาวุธปืนของบุคคลที่ได้รับใบอนุญาต ในกรณีที่ต่อมาภายหลังได้รับใบอนุญาต มีและใช้อาวุธปืนแล้ว หากผู้ถือใบอนุญาตขาดคุณสมบัติในการมีและใช้อาวุธปืน ซึ่งจะต้องถูกเพิกถอนใบอนุญาต ซึ่งหากเป็นกรณีตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน ฯ พ.ศ. 2490 มาตรา 23 (3) ที่กำหนดให้มีอายุตลอดความเป็นเจ้าของอาวุธปืนของบุคคลที่ได้รับใบอนุญาตนั้น รัฐย่อมไม่มีโอกาสทราบข้อมูลหรือตรวจสอบความเหมาะสมในการครอบครอง จึงทำให้ระบบฐานข้อมูลทะเบียนอาวุธปืนไม่เป็นปัจจุบัน จึงไม่สามารถนำไปสู่การควบคุมอาวุธปืนได้จริง จึงส่งผลถึงมาตรการทางโทษที่จะนำมาใช้เป็นมาตรการควบคุมไม่เป็นไปตามข้อเท็จจริง การลงโทษจึงไม่สามารถบังคับให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของกฎหมายได้

3. ปัญหาความจำเป็นและวัตถุประสงค์ในการขออนุญาตมีใช้อาวุธปืน

ตามกฎหมายมีการออกใบอนุญาตพกพาอาวุธปืน เรียกว่าใบอนุญาตพกพาอาวุธปืนติดตัว ซึ่งเพียงกำหนดให้บุคคลต้องเป็นผู้ที่ถือใบอนุญาตมีและใช้อาวุธปืน และเป็นกรณีมีความจำเป็น ซึ่งกรณีความจำเป็นดังกล่าวเป็นดุลพินิจของผู้มีอำนาจออกใบอนุญาต โดยประเทศไทยนั้น จากการอนุญาตให้พกพาอาวุธปืนในปัจจุบันจะเห็นว่า มีการเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงต่อชีวิต และร่างกาย อยู่บ่อยครั้ง ทำให้ต้องพิจารณาว่ายังคงมีความจำเป็นหรือไม่ที่จะอนุญาตให้ประชาชนพกพาอาวุธปืน เห็นว่าเป็นกรณีที่กระทบต่อความสงบและความปลอดภัยของสาธารณะชน จึงควรแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายในการออกใบอนุญาตให้พกพาอาวุธปืน โดยเสนอว่าควรเป็นกรณีเฉพาะ เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือทหารที่มีหน้าที่ดูแลความสงบเรียบร้อยของสังคมเท่านั้น

พระราชบัญญัติอาวุธปืน ฯ พ.ศ. 2490 เป็นกฎหมายควบคุมอาวุธปืนของประเทศไทย ในมาตรา 9 ได้อนุญาตให้บุคคลสามารถมีและใช้อาวุธปืนได้โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ กล่าวคือ เพื่อใช้ในการป้องกันตัว เพื่อใช้ในการกีฬา และเพื่อใช้ในการยิงสัตว์ กรณีที่เป็นการขออนุญาตมี ใช้อาวุธปืนที่มีอำนาจไม่ร้ายแรง เห็นว่าในเมื่อพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิดดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ได้อนุญาตให้บุคคลสามารถมีและใช้อาวุธปืนได้ โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการตามกฎหมายในการขออนุญาตมี ใช้อาวุธปืน ควรจะกำหนดให้ผู้ขออนุญาตระบุเหตุผลที่ต้องขออนุญาตมี ใช้อาวุธปืนลงในคำขออนุญาตมี ใช้อาวุธปืน เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมาย อีกทั้งยังจะต้องจัดหามาตรการเพื่อตรวจสอบและควบคุมให้ชัดเจน ดังนั้น กรณีที่เป็นการขออนุญาตมี ใช้อาวุธปืน

อาวุธปืนที่มีอำนาจร้ายแรง หากใช้เหตุผลตามกฎหมาย 3 ประการข้างต้นนั้นอาจยังไม่เพียงพอในการพิจารณาอนุญาต โดยผู้ขออนุญาตจะต้องให้เหตุผลประกอบที่พิเศษกว่านั้นจึงจะสามารถใช้อาวุธปืนที่มีอำนาจร้ายแรง เนื่องจากอาวุธปืนที่มีอำนาจร้ายแรง ย่อมส่งผลกระทบต่อความสงบและความปลอดภัยของสังคม มากกว่าอาวุธปืนที่มีอำนาจไม่ร้ายแรง ดังนั้น ควรมีการควบคุมอย่างเข้มงวดมากยิ่งขึ้น โดยอาจกำหนดวัตถุประสงค์เพิ่มเติมในกรณีที่เป็นการขออนุญาตมี ใช้อาวุธปืนที่มีอำนาจร้ายแรง

4. ปัญหาปืนนอกระบบและตัดแปลงอาวุธปืน

ตามพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 ได้กำหนดประเภทของอาวุธปืนไว้มี 2 ลักษณะสำคัญ คือ (1) ปืนในระบบเช่นปืนที่ใช้ในราชการทหารตำรวจกรมการปกครองเจ้าหน้าที่ป่าไม้ และ (2) ปืนที่รัฐอนุญาตออกให้กับประชาชนเพื่อป้องกันทรัพย์สิน ที่เชื่อกันว่ามีฐานข้อมูลสามารถตรวจสอบความเป็นเจ้าของได้ ในปัจจุบันแม้ว่าจะมีการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน แต่ก็ยังพบปัญหา ปืนนอกระบบหรือการตัดแปลงอาวุธปืนที่มีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป เช่น ปืนเถื่อน ปืนไทย ประดิษฐ์ ปืนปากกาที่กลุ่มนักเรียนเอาไปยิงกัน หรือแม้กระทั่งปืนในระบบที่ถูกขโมยหรือปล้นออกไป ก็จะถูกกลายเป็นปืนนอกระบบทันที ตัวอย่างเช่นมีเหตุการณ์การปล้นปืนจากค่ายทหาร หรือการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนที่นายทะเบียนอนุญาตให้ได้แต่ภายหลังได้นำอุปกรณ์ชนิดต่างๆ มาประกอบกับอาวุธปืนที่ได้รับอนุญาตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้อาวุธปืนเพื่อประกอบอาชญากรรม ในกรณีที่มีบุคคลนำปลอกกลดเสียงไปติดกับลำกล้องอาวุธปืนเพื่อให้มีเสียงเบาหรือทำให้เบาคิดปกติ ถือได้ว่าเป็นการกระทำให้อาวุธปืนดังกล่าวเปลี่ยนสภาพเป็นอาวุธปืนที่นายทะเบียนไม่สามารถออกใบอนุญาตให้ได้จึงเป็นปัญหาของการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนซึ่งปืนนอกระบบ จะไม่สามารถตรวจสอบระบุความเป็นเจ้าของและผู้ใช้ได้

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่ามาตรการในการควบคุมอาวุธปืนตามพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 ในปัจจุบันยังไม่มามีมาตรการการตรวจสอบ ควบคุมที่ชัดเจน เนื่องจากกฎหมายเกี่ยวกับอาวุธปืนใช้บังคับมาเป็นเวลานานยังไม่มีบทเพิ่มเติมโทษหรือกลไกในการควบคุมอย่างเป็นธรรมรูปจากหน่วยงานภาครัฐเนื่องจากที่ผ่านมากำหนดให้เป็นดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายภาครัฐเท่านั้น การครอบครองปืนนอกระบบจึงส่งผลกระทบต่อการใช้เพื่อก่ออาชญากรรมค่อนข้างสูง

วิเคราะห์สภาพปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติอาวุธปืนของประเทศไทยและแนวทางแก้ไข

จากการศึกษากฎหมายควบคุมอาวุธปืนของประเทศไทยยังมีปัญหาหลายประการที่ไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับหลักการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนและบทบัญญัติกฎหมายมีปัญหาในการบังคับใช้เพื่อหาแนวทางแก้ไข จึงนำปัญหาดังกล่าวมาวิเคราะห์สภาพของปัญหา ดังนี้

1. ปัญหาผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตมีใช้อาวุธปืน

การพกพาอาวุธปืนที่ถูกต้องตามกฎหมายหรืออาวุธปืนที่มีทะเบียนในประเทศไทยนั้น เป็นเรื่องและผู้ขออนุญาตต้องติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือเรียกว่า “นายทะเบียนท้องที่” เป็นลำดับแรก และผ่านกระบวนการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ขออนุญาตตลอดจนหลักฐานที่ต้องนำมาแสดงต่อนายทะเบียนต้องเป็นที่เชื่อถือได้ แม้แต่สถานที่ยื่นคำร้องขอให้ยื่นต่อนายทะเบียนอาวุธปืนท้องที่ที่ผู้ขออนุญาตมีภูมิลำเนา โดยข้อเท็จจริงทั้งหมดที่กล่าวมานี้ของผู้ขออนุญาตจะถูกนำไปพิจารณาเพื่อประกอบการใช้ดุลพินิจพิจารณาออกใบอนุญาตหรือไม่อนุญาตของนายทะเบียนท้องที่ต่อไป การอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนในการป้องกันตัวและทรัพย์สินของบุคคลธรรมดาและข้าราชการ หรือเจ้าพนักงานผู้รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน จะมีชนิด ขนาด ประเภท จำนวนเท่าใดไม่ได้กำหนดไว้ตามกฎหมายกำหนดไว้เพียงว่าอาวุธปืนประเภทใดที่นายทะเบียนจะอนุญาตให้ได้ ไม่ได้กำหนดว่าบุคคลผู้

มีหน้าที่อย่างไรจะใช้อาวุธปืน ชนิด ขนาด และจำนวนเท่าใด ดังนั้น จึงให้เป็นไปตามดุลพินิจของนายทะเบียนในการออกใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนที่แตกต่างกันไป

จากการศึกษาหลักการใช้ดุลพินิจของนายทะเบียนท้องที่ของแต่ละอำเภอซึ่งมีแตกต่างกันมาก เนื่องจากเหตุผลที่อนุญาตแต่ละพื้นที่มีความต่างกันโดยสภาพภูมิศาสตร์และสังคม เช่น บริเวณพื้นที่ชายแดนหรือ บริเวณที่มีการก่อเหตุร้ายแรง หรือในบางพื้นที่ที่ไม่มีเหตุร้ายแรงใด อาชญากรรมก็เกิดน้อยมาก การพิจารณาที่ย่อมเป็นไปตามดุลพินิจ แต่เนื่องด้วยเกิดปัญหาในทางปฏิบัติคือมีการการอนุญาตให้บุคคลมีอาวุธปืนมากกว่า 1 กระบอก หรือบางคนมีอาวุธปืนมากกว่านั้น ใช้เพื่อวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน คือ ใช้เพื่อป้องกันตัวหรือทรัพย์สิน ซึ่งเป็นการอนุญาตเกินความจำเป็นและเป็นการใช้ดุลพินิจของนายทะเบียนที่แตกต่างกันในการออกใบอนุญาตในแต่ละบุคคล ซึ่งตามกฎหมายก็ยังไม่สามารถตรวจสอบหลักการการใช้ดุลพินิจขัดกับเจตนารมณ์ของกฎหมายหรือไม่

จากปัญหาดังกล่าว จึงทำให้เกิดปัญหาในด้านการออกคำสั่งทางปกครอง โดยนายทะเบียนท้องที่ไม่อนุญาตให้บุคคลมีและใช้อาวุธปืนมากกว่าหนึ่งกระบอก แต่กับบางคนมีมากกว่าหนึ่งกระบอก จึงเกิดปัญหาตามมาคือ “การเลือกปฏิบัติ” ซึ่งจะนำไปสู่การฟ้องร้องคดีต่อศาลปกครองในเรื่องการใช้ดุลพินิจของนายทะเบียนท้องที่ หากพิจารณาตามทฤษฎีอำนาจดุลพินิจ หมายถึงความสามารถในการที่จะต้องตัดสินใจออกคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งกฎหมายเปิดช่องให้ออกได้ เพื่อดำเนินการให้บรรลุเจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายของกฎหมาย ซึ่งตามหลักนิติรัฐฝ่ายปกครองจะมีดุลพินิจโดยอิสระมิได้จะต้องมีกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ที่ควบคุมและกำหนดกรอบการใช้ดุลพินิจนั้น ถ้าฝ่ายปกครองใช้อำนาจดุลพินิจไม่เป็นไปตามกฎหมายหรือนอกกรอบที่กฎหมายให้อำนาจไว้ ย่อมเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมายเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบจากข้อเท็จจริงและตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีอำนาจดุลพินิจ การกระทำของนายทะเบียนท้องที่ซึ่งอาจเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอหรืออธิบดีกรมการปกครอง อาจใช้อำนาจในการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนในการใช้อำนาจดุลพินิจไม่เป็นกลางหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น การที่พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 ไม่มีการบัญญัติหลักเกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจของนายทะเบียนไว้ชัดเจน ย่อมส่งผลเสียหายกับประชาชนผู้ใช้สิทธิของตนในการอนุญาตมีและใช้อาวุธปืนเพื่อป้องกันตนเองหรือทรัพย์สิน (พรนัชชา ชานชม, 2558) เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่นพบว่า กฎหมายควบคุมอาวุธปืนของประเทศญี่ปุ่นในการขออนุญาตครอบครองอาวุธปืน บุคคลต้องทำคำร้องต่อคณะกรรมการความปลอดภัยสาธารณะระดับจังหวัด (ไทยรัฐออนไลน์, 2562) ที่ซึ่งบุคคลนั้นมีภูมิลำเนา ในขณะที่กฎหมายควบคุมอาวุธปืนของประเทศไทยได้กำหนดผู้มีอำนาจอนุญาตไว้ 2 กรณี คือ (1) หัวหน้าเจ้าพนักงานตำรวจ เป็นผู้ที่มีอำนาจออกใบอนุญาตในกรณีทั่วไป และ (2) อัยการสูงสุดในกรณีที่เป็นอาวุธปืนที่มีความร้ายแรงนอกเหนือจากอาวุธเพื่อการกีฬา กรณีดังกล่าว จะเห็นได้ว่าในต่างประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษกำหนดให้หัวหน้าเจ้าพนักงานตำรวจ เป็นผู้ที่มีอำนาจออกใบอนุญาตในกรณีทั่วไปนั้นเห็นว่าเหมาะสมแล้ว เนื่องจากหัวหน้าเจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับอาวุธปืนย่อมมีคุณสมบัติ เหมาะสมในการเป็นผู้มีอำนาจออกใบอนุญาต และกรณีที่สองกำหนดให้อัยการสูงสุด เป็นผู้ที่มีอำนาจออกใบอนุญาต ในกรณีที่เป็นอาวุธปืนที่มีความร้ายแรงนอกเหนือจากอาวุธเพื่อการกีฬา ก็มีความเหมาะสมเช่นเดียวกัน เนื่องจากเป็นอาวุธปืนที่มีความร้ายแรง ย่อมต้องการพิจารณาอนุญาตเป็นกรณีพิเศษ ส่วนของประเทศญี่ปุ่นการที่กำหนดให้คณะกรรมการความปลอดภัยสาธารณะระดับจังหวัด เป็นผู้ที่มีอำนาจออกใบอนุญาตการมีและใช้ ถือว่าเหมาะสมแล้ว เนื่องจากคณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่บริหารสำนักงานตำรวจแห่งชาติ รับผิดชอบความเป็นกลางของระบบตำรวจ เป็นหน่วยงานที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับอาวุธปืน อีกทั้งประเทศญี่ปุ่นก็

เป็นประเทศที่มีการควบคุมกฎหมายอาวุธปืนที่เข้มงวดมาก อีกทั้งชนิดของอาวุธปืนที่ได้รับอนุญาตให้ครอบครองนั้นถูกจำกัด ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการครอบครอง

ส่วนรูปแบบการอนุญาตมีและใช้อาวุธปืนในประเทศไทยได้กำหนดผู้มีอำนาจอนุญาตไว้ 2 กรณี คือ (1) อธิบดีกรมการปกครอง สำหรับในเขตกรุงเทพมหานคร และ (2) ผู้ว่าราชการจังหวัดภายในเขตจังหวัดอื่นเท่านั้น ทั้งนี้ ตามที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงมหาดไทย จะเห็นได้ว่ากฎหมายกำหนดให้ให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รับผิดชอบ โดยที่ในจังหวัดอื่นนายอำเภอและปลัดอำเภอ เป็นนายทะเบียนท้องที่ออกใบอนุญาตต่างๆ ส่วนในกรุงเทพฯ อธิบดีกรมการปกครองเป็นนายทะเบียนท้องที่ออกใบอนุญาตต่างๆ และปัจจุบันผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจออกใบอนุญาตให้มีใช้อาวุธปืนในเขตกรุงเทพฯ และทั่วราชอาณาจักร ในทางปฏิบัติย่อมประสบปัญหาการใช้ดุลพินิจ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองก็ไม่ได้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านอาวุธปืน ดังนั้น การอนุญาตจึงประสบปัญหาจากการใช้ดุลพินิจที่ไม่เหมาะสม ดังนั้น จึงควรที่จะให้มีการเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ในการกำหนดกฎหมายเพื่อใช้ในการออกกฎ ระเบียบใช้เพื่อเป็นหลักเกณฑ์ในการใช้อำนาจดุลพินิจในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในเรื่องการใช้อำนาจดุลพินิจโดยมิชอบด้วยกฎหมาย และการพิจารณาว่า จะกำหนดบุคคลใดเป็นผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตมีใช้อาวุธปืนนั้น ควรพิจารณาจากความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับอาวุธปืน หรือ กฎหมายควบคุมอาวุธปืนเป็นหลักสำคัญ จึงควรแก้ไขในส่วนของการกำหนดผู้มีอำนาจในการออกใบอนุญาตเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญด้านอาวุธปืนอย่างแท้จริงดังเช่นกรณีของประเทศอังกฤษหรือประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น

2. ปัญหาการกำหนดอายุใบอนุญาตมีใช้อาวุธปืน

การกำหนดอายุของใบอนุญาตมีและใช้อาวุธปืนตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน ฯ พ.ศ. 2490 มาตรา 23 (3) กำหนดให้มีอายุตลอดความเป็นเจ้าของอาวุธปืนของบุคคลที่ได้รับใบอนุญาตนั้นเสมือนเป็นการทำให้ใบอนุญาตมีอายุเป็นการถาวร ย่อมส่งผลต่อการควบคุมอาวุธปืนเนื่องจากไม่มีการควบคุมตรวจสอบใดๆ เกิดขึ้นภายหลังจากได้รับใบอนุญาตมีและใช้อาวุธปืน เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีดังกล่าวกับกฎหมายต่างประเทศ กฎหมายควบคุมอาวุธปืนพบมีการกำหนดเวลาไว้จำกัดเพื่อเปิดโอกาสให้มีการทบทวนหรือตรวจสอบคุณสมบัติของบุคคล เช่น ประเทศญี่ปุ่นมีการกำหนดอายุของใบอนุญาต เป็นเวลา 3 ปี และทุกปีตำรวจจะไปตรวจสอบสภาพกระสุนปืนและอาวุธปืนที่บ้านด้วย การซื้อปืนและกระสุนปืนจากร้านจำหน่ายอาวุธปืน ก็ต้องถูกบันทึกรายละเอียดของผู้ซื้อ ชนิดปืนและกระสุนปืนที่ซื้อไป ส่วนผู้ครอบครอง เมื่อนำไปเก็บไว้ที่บ้าน ก็ต้องเก็บแยกกระสุนปืนกับกระสุน ที่สำคัญ ต้องวาดแผนที่สถานที่จัดเก็บปืนและกระสุนปืนให้กับตำรวจในพื้นที่ด้วย ส่วนกฎหมายควบคุมอาวุธปืนของประเทศไทยก็มีการกำหนดอายุของใบอนุญาตเช่นเดียวกันโดยกำหนดอายุใบอนุญาตแต่ละประเภทจะเป็นไปตามที่กำหนดในใบอนุญาตนั้นๆ

จากกรณีดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าทั้งประเทศญี่ปุ่นและประเทศอังกฤษ ที่มีระบบการควบคุมอาวุธปืนอย่างเข้มงวด ต่างก็มีการกำหนดอายุใบอนุญาตไว้เป็นระยะสั้น โดยกำหนดให้ผู้ถือใบอนุญาตต้องมาต่อใบอนุญาต ทำให้รัฐสามารถควบคุมตรวจสอบได้ในเวลาที่ผู้ถือใบอนุญาตมาขอต่อใบอนุญาต ซึ่งหากกฎหมายในประเทศไทยมีการกำหนดให้มีอายุใบอนุญาตที่มีระยะเวลาที่จำกัดและมีการต่อใบอนุญาตใหม่ประกอบกับมีกลไกการตรวจสอบคุณสมบัติให้ชัดเจน อีกทั้งวิธีการเช่นนี้ยังทำให้ผู้ถือใบอนุญาตจะต้องมาต่ออายุใบอนุญาตเมื่อใกล้ครบกำหนดอายุของใบอนุญาต หากผู้ถือใบอนุญาตตกเป็นผู้ขาดคุณสมบัติตามกฎหมาย หรือมีเหตุอื่นประการใดที่ทำให้ไม่อาจต่ออายุใบอนุญาตได้ รัฐย่อมทราบได้ในเวลาที่ผู้ถือใบอนุญาตมาต่ออายุใบอนุญาต และหากกำหนดอายุใบอนุญาตไว้เป็นระยะสั้น เช่น

ระยะเวลา 1 ปี โดยกำหนดให้ผู้ถือใบอนุญาตต้องมาต่อใบอนุญาต ทำให้รัฐสามารถควบคุมตรวจสอบได้นั่นเอง

3. ปัญหาความจำเป็นและวัตถุประสงค์ในการขออนุญาตมีใช้อาวุธปืน

ตามพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 คือเครื่องมือทางกฎหมายในการควบคุมอาวุธปืนของประเทศไทย การกำหนดให้บุคคลถือใบอนุญาตมีและใช้อาวุธปืนและเป็นกรณีมีความจำเป็น ซึ่งกรณีความจำเป็นดังกล่าวเป็นดุลพินิจของผู้มีอำนาจออกใบอนุญาต และได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการขออนุญาตมีและใช้อาวุธปืน ได้อนุญาตให้บุคคลสามารถมีและใช้อาวุธปืนได้ซึ่งมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (1) เพื่อใช้ในการป้องกันตัว (2) เพื่อใช้ในการกีฬา และ (3) เพื่อใช้ในการยิงสัตว์ แต่อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวเป็นเพียงวัตถุประสงค์ที่ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายหลักในการขออนุญาต ซึ่งแท้จริงแล้วผู้ขออนุญาตอาจมีวัตถุประสงค์มากกว่า 3 ประการ แต่เจ้าหน้าที่หรือนายทะเบียนก็ไม่อาจทราบได้ ดังนั้นการใช้ดุลพินิจในทางปฏิบัติจึงเกิดปัญหาตามมา จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศ กฎหมายควบคุมอาวุธปืนประเทศญี่ปุ่น ได้มีการระบุไว้ชัดเจนว่า ห้ามประชาชนมีปืนไว้ในครอบครองโดยเด็ดขาด ยกเว้น ปืนล่าสัตว์ และปืนไว้ใช้ในการแข่งขันกีฬา สำหรับผู้ที่อยากมีปืนไว้ในครอบครองต้องผ่านการทดสอบที่เข้มงวดมาก การขอใบอนุญาตการครอบครองนั้น ประเทศญี่ปุ่น มีการเข้าอบรมทั้งวัน มีการสอบทั้งภาคทฤษฎี กล่าวคือสอบข้อเขียน และภาคปฏิบัติ กล่าวคือมีการทดสอบในสนามยิงปืน และที่สำคัญต้องมีความแม่นยำได้น้อยกว่า 95% และผู้ขอใบอนุญาต ต้องผ่านการทดสอบด้านสุขภาพกายและจิตใจ เพื่อยืนยันว่า ไม่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด และต้องผ่านการตรวจสอบประวัติอย่างเข้มงวด โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ ต้องไม่มีประวัติอาชญากรรม เป็นสมาชิกกลุ่มการเมือง หรือนักกิจกรรมก้าวร้าว รวมถึงบุคคลล้มละลาย ซึ่งทั้งนี้ กระบวนการดังกล่าวต้องกระทำซ้ำใหม่ทุกๆ 3 ปี ส่วนกฎหมายควบคุมอาวุธปืนของประเทศไทยก็มีความเข้มงวดเช่นเดียวกัน

ดังนั้น ในการขออนุญาตมีใช้อาวุธปืนในประเทศไทย ควรมีการควบคุมอย่างเข้มงวดมากยิ่งขึ้น โดยอาจกำหนดให้ผู้ขออนุญาตระบุเหตุผลที่ต้องขอใบอนุญาตมีใช้อาวุธปืน เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมาย โดยเฉพาะในกรณีที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งและกรณีที่เป็นการขออนุญาตมีใช้อาวุธปืนที่มีอำนาจร้ายแรง เห็นว่าวัตถุประสงค์สามประการข้างต้นนั้น อาจยังไม่เพียงพอในการพิจารณาอนุญาตว่าเหตุใดผู้ขออนุญาตจึงต้องมีและใช้อาวุธปืนที่มีอำนาจร้ายแรง เนื่องจากอาวุธปืนที่มีอำนาจร้ายแรงย่อมส่งผลกระทบต่อความสงบและความปลอดภัยของสังคม มากกว่าอาวุธปืนที่มีอำนาจไม่ร้ายแรง ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศไทยควรจัดให้มีการอบรม และการทดสอบที่เข้มงวดทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพื่อเป็นการตรวจสอบคุณสมบัติของบุคคลนั่นเอง

4. ปัญหาการตัดแปลงอาวุธปืนและปืนนอกระบบ

(1) กรณีการตัดแปลงอาวุธปืน หลังจากได้รับการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนที่นายทะเบียนอนุญาตให้ แต่ภายหลัง ได้นำอุปกรณ์ชนิดต่างๆมาประกอบกับอาวุธปืนที่ได้รับอนุญาต ไปตัดแปลงเปลี่ยนแปลง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ให้ผิดจากต้นแบบ ในลักษณะที่ร้ายแรงกว่าเดิมในการใช้อาวุธปืนซึ่งอาจก่อให้เกิดอาชญากรรมได้ โดยการอาศัยช่องโหว่ของกฎหมาย จึงควรทบทวนแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 เพื่อให้การมีกลไกการตรวจสอบและเพิ่มโทษเพื่อให้เกิดความเกรงกลัวกฎหมาย เช่น มาตรา 7/1 กำหนดคือ ห้ามมิให้ผู้ใดเปลี่ยนแปลงลักษณะอาวุธปืน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่ เว้นแต่เป็นการเปลี่ยนแปลงซึ่งตามกฎหมายกระทรวงไม่ต้องขออนุญาต โดยการเปลี่ยนแปลงลักษณะของอาวุธปืนซึ่งจะต้องได้รับอนุญาตให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และมาตรา 7/2 ห้ามมิให้ผู้ใดทำการซื้อ มีใช้ สิ่ง นำเข้า หรือค้า ซึ่งเครื่องบังคับเสียงให้เบา

ผิดปกติ เว้นแต่เป็นกรณีของหน่วยราชการตามมาตรา 5 วรรค 1 (ก) โดยให้กำหนดโทษและกลไกให้สอดคล้องกับสองบทบัญญัตินี้

(2) **กรณีป็นนอกระบบ** โดยปัญหาป็นนอกระบบ ยังคงเป็นปัญหาใหญ่ในสังคม ป็นนอกระบบคือป็นที่ไม่ได้รับอนุญาต หรือป็นที่ได้รับอนุญาต แต่เป็นป็นที่ถูกขโมยหรือปล้นออกไปก็จะกลายเป็นป็นนอกระบบทันที อีกทั้งยังมีป็นที่มีการลักลอบนำเข้า เช่น ป็นเถื่อนที่หาซื้อง่ายขายคล่องกันตามสื่อสังคม หรือป็นไทยประดิษฐ์ ป็นปากกา กรณีนี้เกิดจากการซุกดลบกแก้ไขเครื่องหมายทะเบียนหมายเลขประจำอาวุธป็นให้ผิดเพี้ยนไปจากเดิมและไม่มีกฎหมายรองรับไว้ จึงทำให้ยากต่อการพิสูจน์ จึงควรมีการบัญญัติเพิ่มเติมในมาตรา 10/1 ในประเด็นกลไกการตรวจสอบ และการเพิ่มโทษสำหรับผู้ซื้อป็นเถื่อนหรือดัดแปลง และควรตั้งหน่วยงานภาครัฐในการการปราบปรามกวาดล้างให้เข้มงวดอย่างจริงจัง

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การมีอาวุธป็นไว้ในครอบครองเปรียบเสมือนการมีอำนาจการปกป้องตนเองจากภัยต่างๆ ขณะเดียวกันหากนำไปใช้ในทางไม่ถูกต้องก็ย่อมเป็นผู้อันตรายในเวลาเดียวกัน โดยวิวัฒนาการของอาวุธป็นส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากวัฒนธรรมที่ก่อเกิดจากการต้องมีอาวุธป็นเพื่อก่อร่างสร้างประเทศต่อสู้กับชนพื้นเมือง ปืนฝงเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในชีวิตประจำวัน ประเทศไทยมีความคุ้นเคยกับอาวุธป็นในประวัติศาสตร์เป็นการปกป้องบ้านเมือง สมัยนั้นการรวบรวมป็นไว้มากๆ ถือเป็นสิ่งจำเป็น แต่เมื่อสังคมเปลี่ยนไป บทบาทของป็นก็เปลี่ยนไปป็นมีความจำเป็นเพื่อใช้ปกป้องทรัพย์สินจากโจรผู้ร้าย ซึ่งรูปแบบคือควรรออยู่ในที่ตั้ง ไม่ควรพกพาออกมานอกบ้าน แต่ป็นกลับกลายเป็นสิ่งที่ถูกพกพาออกมา จึงเป็นการสร้างปัญหาในการใช้ป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดเช่น ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ หากประเทศไทยยังไม่มีระบบ กลไกการตรวจสอบและการกำหนดการลงโทษที่เหมาะสมย่อมเกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา

จากการศึกษากฎหมายเปรียบเทียบของต่างประเทศพบว่าระบบการควบคุมอาวุธป็นของประเทศอังกฤษและประเทศญี่ปุ่นเป็นระบบที่ควบคุมอย่างเข้มงวด และเป็นการควบคุมตรวจสอบโดยกลไกของรัฐที่มีประสิทธิภาพ จึงส่งผลต่อการการนำอาวุธป็นมาใช้ในการก่ออาชญากรรมน้อยมาก จากที่กล่าวมาข้างต้นเห็นว่าควรนำหลักการของกฎหมายควบคุมอาวุธป็นของประเทศญี่ปุ่นและประเทศอังกฤษมาพิจารณาเป็นแนวทางแก้ไขกฎหมายควบคุมอาวุธป็นของไทยให้สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน

5.2 ข้อเสนอแนะ

สรุปปัญหาทางกฎหมายในการควบคุมการมีและใช้อาวุธป็นตามกฎหมายอาวุธป็น เห็นสมควรให้มีการแก้ไขในประเด็นดังกล่าวต่อไปนี้

(1) ประเด็นผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตมีและใช้อาวุธป็น

(ก) ให้กำหนดหลักเกณฑ์ที่เป็นรูปธรรมในการใช้อำนาจดุลพินิจในการพิจารณาอนุญาตมีใช้อาวุธป็นที่ชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากการใช้อำนาจดุลพินิจและสามารถตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ หากพบว่ามีการใช้ดุลพินิจที่ไม่เป็นธรรมควรมีบทลงโทษตามกฎหมาย

(ข) ให้กำหนดคุณสมบัติของผู้มีอำนาจของข้าราชการในระดับที่สูงขึ้นและเกี่ยวข้องโดยตรงในการออกใบอนุญาต เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับอาวุธปืนสามารถตรวจค้นจับกุมและดำเนินคดีได้ เช่น ผู้บังคับการตำรวจภูธรของแต่ละจังหวัด

(2) ประเด็นการกำหนดอายุใบอนุญาต

ให้มีการแก้ไขการกำหนดอายุของใบอนุญาตครอบครอง โดยผู้ได้รับใบอนุญาตต้องมาขอต่อใบอนุญาต และแสดงคุณสมบัติครบถ้วนต่อเจ้าหน้าที่ และควรกำหนดอายุใบอนุญาตให้สั้นลง เช่น ควรกำหนดเพียง 1-2 ปีเท่านั้น (เนื่องจากช่วงเวลาเพียง 1-2 ปี เป็นระยะเวลาที่ไม่สั้นหรือยาวนานไป ในช่วงเวลาที่กำหนดอาจมีเหตุบางประการที่ทำให้ขาดคุณสมบัติที่พระราชบัญญัติอาวุธปืนกำหนดไว้ หากมีการทำผิดเงื่อนไข ทำให้สามารถตรวจสอบและอาจทำการเพิกถอนใบอนุญาตและริบอาวุธปืนได้ทันที)

(3) ประเด็นความจำเป็นและวัตถุประสงค์ในการอนุญาต

(ก) ให้กำหนดหลักเกณฑ์ที่เข้มข้นในการระบุเหตุผลประกอบการขออนุญาตครอบครองและกำหนดให้มีการจัดการอบรมเพิ่มทักษะและทดสอบสมรรถนะของผู้ครอบครองให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานสากล

(ข) กรณีการขออนุญาตครอบครองอาวุธปืนที่มีความอันตรายร้ายแรงควรกำหนดวัตถุประสงค์ในการใช้อย่างชัดเจน หากมีการใช้ผิดวัตถุประสงค์ควรสร้างกลไกการริบปืนคืนกลับทางราชการทันที

(4) ประเด็นปัญหาปืนนอกระบบและการดัดแปลงอาวุธปืน

(ก) ให้เพิ่มเติมบทบัญญัติในเรื่องการซุกซ่อนแก้ไขเครื่องหมายประจำอาวุธให้ผิดจากเดิมเนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับไว้ ทำให้เกิดปัญหาการกระทำความผิดที่ในการพิสูจน์ความถูกต้องแท้จริงของอาวุธดังกล่าวและต้องคืนอาวุธปืนกลับไปซึ่งทำให้มีการทุจริตในลักษณะนี้มากยิ่งขึ้น และควรมีมาตรการป้องกันเสริมให้นายทะเบียนท้องที่จัดทำประวัติอาวุธปืนทุกกระบอกและจัดเก็บเป็นหลักฐานข้อมูลไว้เพื่อใช้ตรวจสอบเกี่ยวกับการใช้อาวุธปืนในการก่ออาชญากรรม

(ข) ควรเพิ่มโทษทางอาญาสำหรับผู้ที่ประดิษฐ์ ดัดแปลงปืนหรือเครื่องกระสุนในลักษณะเดียวกัน ที่มีไว้ในครอบครอง และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องควรคณะกรรมการตรวจตราทั้งภาครัฐและภาคประชาชนในการตรวจสอบและแจ้งข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

6. เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2555). *คู่มือปฏิบัติงานอาวุธปืน เล่มที่ 1 (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อาสา รักษาตินแดน.
- กุลพล พลวัน. (2520). *สิทธิมนุษยชนกับสหประชาชาติ*. กรุงเทพมหานคร: แอดวานซ์มีเดีย.
- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2544). *รัฐธรรมนูญและการเมืองการปกครองสหรัฐอเมริกา*. นครปฐม: โรงพิมพ์ศูนย์ ส่งเสริมและฝึกอบรมการเกษตรแห่งชาติ.
- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒน์. (2540). *กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง*. กรุงเทพฯ : จีระชัยการพิมพ์
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2554). *คำอธิบายกฎหมายอาญาความผิดและลหุโทษ*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- บงกช เอกกาญจนกร. (2557). *ปัญหาเกี่ยวกับการพกพาอาวุธปืนในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะนิติศาสตร์.
- พรนัชชา ชานชม. (2558). *ปัญหากฎหมายควบคุมอาวุธปืน*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาด้านนิติศาสตร์ มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, สาขากฎหมายอาญา.

- พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน. (2490). แต่งตั้ง นายทะเบียน เจ้าพนักงาน และเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติ อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490. ประกาศกระทรวงมหาดไทย.
- วิชาญ น้อยโต. (2490). *มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการมี และใช้อาวุธปืนตามกฎหมายอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน*. (วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตร นิติศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์มยงค์, สาขาวิชานิติศาสตร์.
- สรารักษ์ สุวรรณเสรี และ อาคม ศรียาภัย. (2553). *กฎหมายและคดีอาวุธปืน*. กรุงเทพฯ: หจก.แสงจันทร์ การพิมพ์.
- สวנית สดงคุณท์. (2544). *ปัญหาและแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน: ศึกษาในเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิติศาสตร์.
- สุเจตน์ ส่งสัมพันธ์สกุล. (2555). *ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการบังคับใช้พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490: ศึกษาเฉพาะกรณี การควบคุมอาวุธปืน*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อัศวิน วัฒนวิบูลย์. (2527). *การพกพาอาวุธปืนโดยเสรีและการห้ามพกพาอาวุธปืนโดยเด็ดขาดในทัศนคติของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมและกลุ่มประชาชนทั่วไป*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะสังคมศาสตร์.